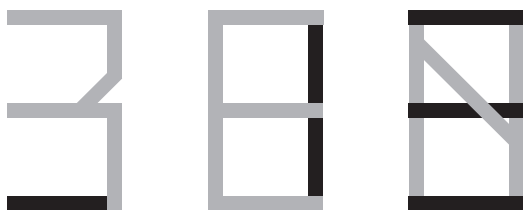
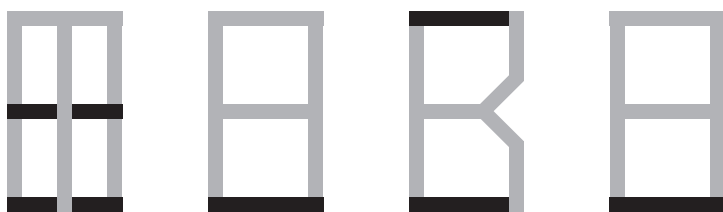
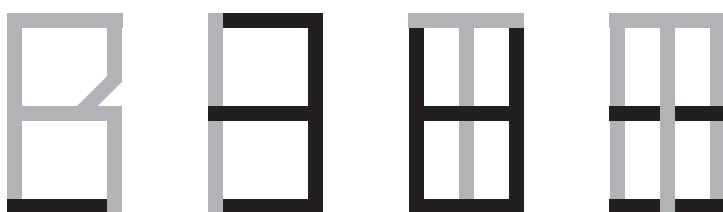

Algoritmakaren

konsten att
fatta
systematiska
beslut

Tommy Andersson

 fri tanke

Innehåll

Förord.....	7
Kapitel 1 – Beslutsalgoritmer.....	13
DEL I – Tro	25
Kapitel 2 – Flyktingmatchning.....	27
DEL II – Kärlek	65
Kapitel 3 – Organallokering.....	67
Kapitel 4 – Organallokering i Sverige.....	103
DEL III – Hopp	133
Kapitel 5 – Elevplacering.....	135
Kapitel 6 – Elevplacering i Sverige.....	161
Avslutning	193
Reflektioner och tack.....	195
Referenser.....	201

Flyktingmatchning

Jag tror inte att det undgått någon att Europa under senare år har drabbats av en akut flyktingkris. Under 2015 tog europeiska länder emot 1,2 miljoner asylansökningar. En fördubbling jämfört med året innan. Även om nivåerna har minskat sedan dess har antalet asylansökningar under senare år legat på en historiskt hög nivå. Detta har i sin tur medfört en ökad stress på olika politiska och ekonomiska system.

Otaliga debattörer har diskuterat ”nivåer”, alltså hur många asylsökande flyktingar Sverige bör eller inte bör ta emot. Detta är en viktig fråga. Givet att en sådan nivå existerar – och oavsett hur låg eller hög den är – kan den beslutsalgoritm som presenteras i detta kapitel användas för att lösa placeringsproblemet. Alltså var i ett land som flyktingar bör placeras för att maximera sannolikheten att etablera sig på arbetsmarknaden. En sådan etablering är ofta en förutsättning för att integreras i samhället. Genom en anställning blir man självförsörjande och man kan expandera sina sociala nätverk samtidigt som man får ett värde och sammanhang. Grundtanken är väldigt enkel. Flyktingar har olika kompetenser och bakgrunder och dessa kan tillvaratas på olika sätt i olika delar av ett land. En del flyktingar har goda förutsättningar att få anställning i samtliga kommuner medan en del har mycket ogynnsamma förutsättningar att få

någon typ av jobb i alla kommuner. Den grupp som är av primärt intresse för analysen i detta kapitel är den grupp som ligger någonstans mellan dessa två extremgrupper, alltså flyktingar där förutsättningar för arbetsmarknadsetablering avgörs exakt av var i Sverige de blir placerade. Jag kommer att argumentera för att beslutsalgoritmer kan användas för att lösa placeringsproblemet. Detta medför i sin tur att fler flyktingar kan få arbete och bli självförsörjande. I USA till exempel tror vi att cirka 20 procent fler kvotflyktingar kan få jobb om de blir placerade i rätt del av landet från början.

Innan vi kom in på placeringsproblemet var vi dock inne på ett helt felaktigt spår. Mer precist försökte vi finna en beslutsalgoritm som kunde hjälpa till att mildra den akuta boendebristen i Sverige under 2016. Efter en lång dialog med Migrationsverket och andra myndigheter visade det sig att det problem vi initialt försökte lösa var alltför verklighetsfrånvänt för att vara användbart. Denna dialog tillsammans med ett internationellt forskningssamarbete skulle senare komma att ha stor betydelse för utformningen av den beslutsalgoritm som är kapitlets huvudnummer.

Minst två saker skiljer detta kapitel från bokens övriga. För det första har jag och mina kollegor i Australien, England, Kanada, Sverige och USA varit först i världen med att implementera beslutsalgoritmer som används för att lösa placeringsproblemet. Ännu så länge dock endast i USA. Eftersom jag och mina kollegor har spelat en avgörande roll i utvecklingen av detta forskningsfält beskrivs kapitlet från mitt perspektiv och i kronologisk ordning. Det faktum att vi var drivande i metodutvecklingen är en viktig skillnad mot de problem som studeras i bokens övriga kapitel. För dessa problem har jag i många fall använt mig av en redan stor och existerande kunskapsmassa som sedan har kunnat anpassas efter svenska förhållanden. En andra viktig skillnad är att forskningen inom detta område är så pass färsk att vi fortfarande lär oss hur beslutsalgoritmer för placeringsproblemet bör utformas. Det betyder att forskningen just nu är inne i en väldigt expansiv och spännande fas som är både rolig och relevant att beskriva.

Innan historien kan börja vill jag förtydliga att användandet av beslutsalgoritmer inte utgör en komplett lösning på alla de utmaningar som följer av en stor invandringsvåg. Däremot kanske de kan hjälpa till att tillvarata några av de möjligheter som i dag missas och samtidigt bidra till att minska den stress som olika politiska och ekonomiska system utsatts för under senare år.

Ett viktigt epostmeddelande

Under flyktingkrisen hösten 2015 var jag djupt engagerad i mina försök att bygga ett så kallat njurbytesprogram i Sverige. Jag såg såklart vad som utspelades i samhället både i olika städer jag besökte och i media. Jag hade dock inga direkta planer att närmare fundera över beslutsalgoritmers eventuella roll för att mildra effekterna av denna kris.

En decembermorgon 2015 när jag var på väg till jobbet plingade det till i min telefon. Det som plingade var ett epostmeddelande från en kille vid namn Klas A.M. Eriksson. Vid den här tidpunkten studerade han ekonomisk historia vid Lunds universitet och vid sidan av sina studier jobbade han extra på konsultbyrån *Adsensus*. Konsultbyrån hade bestämt sig för att undersöka om de på något sätt kunde hjälpa till i den pågående flyktingkrisen. Eriksson hade dragit sig till minnes en föreläsning i Lund år 2014 av Nobelpristagaren Alvin E. Roth när denne utnämndes till hedersdoktor vid Lunds universitet. Eftersom jag tog hand om Roth under hans vistelse i Lund och introducerade honom innan hans installationsföreläsning kom Eriksson lämpligt nog ihåg mitt namn. Det var också anledningen till att han kontaktade mig den där decembermorgonen 2015. Eriksson undrade om man på något sätt kunde använda beslutsalgoritmer för att lösa den akuta brist på boende som rådde i Sverige. Även om han inte använde ordet beslutsalgoritm var det exakt det han avsåg. Mer precist skrev han följande:

”Jag har märkt att det finns många privatpersoner som är villiga att hyra ut delar av sina bostäder. Enligt Ipsos är hela 30 procent av svenskarna beredda att hyra ut delar av sina bostäder till nyanlända syrier. Tyvärr har inte Migrationsverket förmågan att matcha dessa på ett säkert sätt och har därför sagt nej till detta! Vi på Adsensus anser detta vara mycket olyckligt och vill vara med att lösa situationen.”

Jag får ganska många epostmeddelanden från personer som vill ha hjälp med diverse saker. Oftast varken vill eller kan jag hjälpa till. Erikssons meddelande gjorde mig dock exalterad. Det lät intressant och han hade redan kontaktat Roth som uttryckt sitt intresse att diskutera frågan vidare.

Den idé som Eriksson presenterade var väldigt enkel och byggde på observationen att svenskar ofta bor i lägenheter och hus som är större än vad de egentligen behöver. Kunde detta faktum användas i kombination med en beslutsalgoritm för att frigöra boyta för asylsökande flyktingar? Som kommer att beskrivas senare skulle vi komma att tappa tron på just denna idé. Vårt initiala arbete skulle i sin tur leda in oss på ett mycket svårare problem – ett som forskare i Australien, England och USA redan jobbade med att lösa när Eriksson skickade det där epostmeddelandet till mig. Våra vägar skulle dock mötas och precis som så många gånger tidigare hade Roth ett finger med i spelet.

Klas idé

En av många utmaningar i samband med flyktingkrisen hösten 2015 var hur boendesituationen skulle lösas för de asylsökande som anlände till Sverige. Migrationsverket sökte med ljus och lykta efter lediga konferensanläggningar, hotellrum och lägenheter som kunde användas som temporära bostäder. Rent juridiskt ansvarar Migrationsverket för att finna boende till asylsökande som – om de får uppehållstillstånd – blir kommunplacerade och

det är då upp till den kommunen att finna boende. Här ska det också nämnas att asylsökande själva under vissa omständigheter har möjlighet att finna ett boende på egen hand i enlighet med den så kallade EBO-lagen. Till denna lagstiftning återkommer jag senare.

Av alla de problem som Sverige ställdes inför under hösten 2015 var ett av de större att Migrationsverkets egna anläggningar fylldes i snabbare takt än kommunerna kunde tillhandahålla boende. I mars 2015 uppskattades att 9 300 personer med permanent uppehållstillstånd fortfarande bodde i sådana anläggningar. Vidare gjordes uppskattningen att minst 14 100 ytterligare bostäder skulle saknas före utgången av 2016 bara för att placera asylsökanden som beviljats uppehållstillstånd. Denna uppskattning uppdaterades i februari 2016 till att minst 20 000 nya bostäder skulle behövas under våren 2016 förutsatt att det inte skulle ske någon dramatisk ökning av antalet asylsökande. Totalt saknades det alltså lite mer än 40 000 boendeplatser i Sverige under våren 2016.

Dessa fakta tillsammans med en lagstiftning med verkan från och med 1 mars 2016 satte många kommuner under stor press. Den nya lagstiftningen bestämde att alla kommuner är tvungna att ta emot ett minsta antal personer med uppehållstillstånd – så kallade nyanlända – varje år. Detta tvingade i sin tur både Migrationsverket och många kommuner att tänka mycket kreativt. Ett exempel på detta var passagerarfartyget *Ocean Gala* som hyrdes för användning som asylboende med plats för nästan 800 personer i Utansjö hamn i Härnösand. Ett annat exempel var ett tillfälligt tältläger med kapacitet att rymma cirka 1 500 asylsökande som planerades att öppna i december 2015 på Revingehed 20 kilometer öster om Lund. I slutändan användes ingen av dessa krislösningar men det faktum att de övervägdes signalerade en akut boendekris. Det var alltså mycket angeläget att finna bostäder för individer med uppehållstillstånd. Inte bara för att de hade rätt till det utan också för att frigöra platser på flyktingförläggningar för asylsökande.